

Roman Brat sa na slovenskej literárnej scéne udomácnil predovšetkým ako prekladateľ zo španielskej a latinskoamerickej literatúry a tvorca pôvodnej literatúry pre deti.

Narodil sa 9. decembra 1957 v Bratislave. V rokoch 1977-1982 študoval slovenčinu a španielčinu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, od 1984 pôsobil ako redaktor literárnej produkcie Slovenského rozhlasu v Bratislave. Prekladá zo španielskej literatúry.

Pre deti začal tvoriť večerníčkovými seriálmi. Z jedného z nich vzniklo knižné spracovanie rozprávkových príbehov. Bratove rozprávky sú sugestívne a príťažlivé, vyrastajú z podhubia náročných myšlienok, ktoré ponúka v pozadí príbehov poslucháčom či čitateľom, ochotným nielen počúvať a vnímať, ale aj porozumieť a prežívať. Autor na jednej strane rád pracuje so starými tradičnými témami a motívmi, na strane druhej inovuje príbehy napríklad tým, že často využíva v jednej rozprávke viacero rozprávačov s ich vlastnou pravdou, čím dosahuje rôznorodosť a originálny spôsob zobrazenia a bližšie preniká k detskej duši.

Epizódy zo seriálu večerníčkových rozprávok *Čo videli stromy*, ktoré napísal pre Slovenskú televíziu, spracoval do epickej podoby a vydal pre deti ako rámcovo komponovanú rozprávkovú diológiu *Tvrdohlavý baran (2000)* a *Pochabý škriatok (2002)*. Rozprávkové námety situuje do rozličných končín sveta vždy v súvislosti s geografickým pôvodom stromu, ktorý sa stáva rozprávačom príbehu. Príbehy si zachovávajú zreteľne čitateľnú ideu tradičného rozprávkového víťazstva dobra a spravodlivosti nad zlom a hrubou silou. Rámec, do ktorého sú vsadené, vytvára rozprávanie o porozumení, aké vládne medzi otcom (rozprávačom) a dcérou Katarínkou, o láske Katarínky k stromom, ktoré jej potajomky rozprávajú príbehy a o tom, ako sa otec pomocou čarovnej vody vždy premení na určité zviera,

aby si – sám nezbadaný – mohol v blízkosti dcéry vypočúť rozprávky stromov a nenápadne dohliadnuť na jej bezpečnosť.

Takto realizovaná kompozícia a princíp zdvojeného rozprávača zrozumiteľným spôsobom stváňujú silu fantázie, aj potrebu vzájomnej komunikácie a súzvuku medzi ľuďmi navzájom aj medzi človekom a prírodou

Zaujme aj geografická rozmanitosť jeho príbehov, kultivovaný jazyk a svieža predstavivosť. Vo svojich rozprávkach predostiera originálnu mozaiku poznania sveta.

V prozaickej prvotine – knihe deviatich poviedok *Útek do Raja* - Roman Brat situoval svoje príbehy prevažne do Španielska. Keďže je dôverným znalcom tohto prostredia, podarilo sa mu v poviedkach načrtnúť celý rad problémov, ktoré kvária nielen modernú Európu, ale ktorých dôsledky sa prejavujú a môžu prejavovať aj u nás. Láska a tolerancia, rasizmus a osudy utečencov – to sú leitmotívy Bratových próz, ktoré nečerpajú samoučelne z prostredia pre nás predsa len cudzokrajného.

Roman Brat sa dvadsať rokov sústavne venuje hispánskej kultúre a Španielsko pozná oveľa dôvernejšie a hlbšie ako iba turistickú destináciu. Oslovujú ho nielen tamojší ľudia, ale i sociálno-spoločenská klíma, a tak mnohé problémy, ktoré v poviedkach načrtáva sú problémami, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou čakajú v blízkej budúcnosti aj nás. Odhaľuje množstvo transparentných javov, ktoré sú živnou pôdou pre odvíjanie sa celkom nových osudov. Hrdinami Bratových poviedok sú väčšinou muži so smolou na päťkách – prišielci, utečenci, ľudia z periferie, nešťastníci. Motiváciou ich činov je túžba uniknúť z biedy a priemernosti a nájsť v živote šťastie a slobodu. Brat ostro vníma a odhaľuje protiklady medzi sociálnou prináležitosťou svojich postáv a ich ľudským smerovaním.

BIBLIOGRAFIA

Knihy pre deti

Tvrdohlavý baran : rozprávky z večerníčkového seriálu Čo videli stromy / Roman Brat ; [ilustrácie: Miroslav Regitko]. - Bratislava : Perfekt, 2000. - 69 s.

Pochabý škriatok / Roman Brat ; Ilustr. Miroslav Regitko. - 1. vyd. - Bratislava : PERFEKT, 2002. - 73 s. - Rozprávky z večerníčkového seriálu "Čo videli stromy"

Preklady pre deti

Bambi [grafika] / Walt Disney ; zo španielskeho originálu preložil Roman Brat. - V Bratislave : Egmont Neografia, 1996. - 1 skladačka ([12] s.)
Snehulienka a sedem trpaslíkov [grafika] / Walt Disney ; zo španielskeho originálu preložil Roman Brat. - V Bratislave : Egmont Neografia, 1996. - 1 skladačka ([12] s.)

Recenzie kníh pre deti

Optimizmus s r.o. : bilančný pohľad na literatúru pre deti a mládež 2000 / Zuzana Stanislavová. In Bibiana. – Roč. 8, č. 2 (2001), s. 39-40.

Tvrdohlavý baran / Jaroslav Vlnka. In: . In Bibiana. – Roč. 8, č. 2 (2001), s. 47-48.

Tvrdohlavý baran. Pochabý škriatok / Eva Vitězová. In: Bibiana : revue o umení pre deti a mládež – roč. 10, č. 4 (2003), s. 51

Rozprávkové knižky Romana Brata sú v mnohých ohľadoch prínosom. Je v nich fantázia i poznávacia zložka. Deťom sa prihovárajú kultivovaným jazykom, výtvarná stránka, ktorá pre detského príjemcu býva jedným z lákadiel na prečítanie kníh, je vhodným doplnkom textu. Ilustrácie Miroslava Regitku oslovia farebnosťou, sú informačne nasýtené, ale ponechávajú priestor i pre detskú fantáziu.

„... my ľudia máme nie jeden, ale dva žalúdky. Prvý naplníme, aby sme zahnali hlad tela, druhý, aby sme zahnali hlad duše. Lebo aj duša býva hladná.“

A detská dušička, podobne ako telesná konštitúcia dieťaťa, inklinuje k maškrtám. Jednou z tých duchovných sú aj knihy rozprávkových variácií Romana Brata.

Výber z článkov a rozhovorov o autorovi

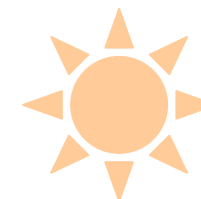
Nájdeme Atlantídu na Slovensku? : rozhovor s prekladateľom a spisovateľom Romanom Bratom / otázky položila Marta Bábiková. - Fotogr. In: Knižná revue. - 1210-1982. - Roč. 11, č. 8 (2001), s. 12.

O rozprávajúcich stromoch / pripravila Elena Ťapajová. - Fotogr. In: Slovenka. - 0231-6676. - Roč. 54, č. 40 (2001), s. 32.

Iná tvár Španielska / Marcela Prekopová, Roman Brat. - Fotogr. In: Kormorán. - 1335-6909. - Roč. 5, č. 3 (2003), s. 18-21.

Roman Brat
prekladateľ, publicista, prozaik,
scenárista

Poprad 22. marca 2004